

MALEZHUK P. M., ZAZYMKO N. M. Using of the method of projects while training students of computer science training areas.

Some aspects of using the method of projects in the formation of professional competence of students of informational training directions have been covered in the article. The basis of effective training is the creation and protection of the own portfolio of a training project, the further development of which involves the use of information and communication technologies and compliance with special requirements for the content and further implementation of the planned project in the training of students. The use of the method gives the students the opportunity to create creative experiences, develop sustainable interests, and the constant need for creative searches. Such approach in studies can become the effective mean of forming of professional abilities and skills of students of directions of informatics of preparation, which due to a close collaboration not only deepen and specify but also acquire concrete abilities.

Keywords: *project method, educational project, project portfolio, information and communication technologies*

УДК 37.013.83:374.7]:179.7

Мартіросян О. І., Порошина В. Д., Ларіна О. О.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА САМОЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДИНИ

На основі історико-педагогічних джерел та освітньо-соціологічних досліджень автори у статті аналізують і стверджують, що саме освіта дорослих, їх навчання та новітні методи в науці андрагогіка, є запорукою самозбереження дорослої людини, її знань та професійного досвіду. Автори стверджують, що освіта дорослих – це неперервний процес накопичення знань, досвіду та формування життєвої активної позиції; доводять, що на сучасному етапі освіта дорослих є соціальним феноменом, який формує інтелект суспільства. Необхідне утвердження світоглядної позиції дорослої людини, філософського підходу до процесу навчання, професійного зростання, самовизначення, самоосвіти як базису для збереження самої себе, де пріоритетною темою для проведення наукових і соціологічних досліджень, конференцій, конгресів тренінгів, семінарів психолого-педагогічних досліджень, буде доросла людина з активною життєвою позицією і життєвим досвідом.

Ключові слова: *навчальне середовище, інтелект нації, громадянське суспільства, педагогічні технології, освіта дорослих, неперервна освіта, самозбереження людини.*

Враховуючи теорію і практику наукових досліджень, наголошуємо, що освіта дорослих як соціокультурний напрямок і підрозділ загальної педагогіки, зосереджується на теорії, висновках та закономірностях процесу навчання, виховання та соціалізації дорослої людини. З формуванням тенденцій демократизму, відкритості суспільства, розбудови громадянського суспільства, впровадження освітніх реформ і педагогічних новітніх технологій, створюється навчальне середовище для різних вікових груп населення. Все це доводить, що освіта дорослих, як неперервний

процес, соціальний феномен і духовний скарб нації покликані формувати інтелект суспільства як основну цінність демократії. В умовах глобалізаційного розвитку всіх країн, нові якості і функції освіти дорослих, збереження навколишнього соціуму і природи, прагнення людини до набуття нових знань і професій, які так необхідні для виживання людства, освіти і навчання дорослих, професійна освіта, національна університетська освіта, післядипломна освіта в умовах сьогодення набувають культурної і наукової організації.

Освітня ідея як загальна характеристика навчально-виховного процесу і мета – формування і становлення “нової людини”, мала відображення у творчості і діяльності українських гуманістів, філософів, педагогів, політиків, громадських діячів, зокрема, таких, як: Г. Сковорода, С. Черкасенко, О. Потебня, І. Огієнко, М. Костомаров, І. Франко, В. Дурдуківський, Т. Лубенець, П. Могила, Б. Грінченко, С. Гогоцький, С. Русова, В. Духнович, Х. Алчевська, М. Зотов, М. Галущинський, А. Макаренко, Г. Гринько, В. Чарнолуський, Я. Ряппо, Г. Ващенко, В. Сухомлинський, О. Довженко, М. Скрипник, Ф. Редько, О. Музиченко, А. Луначарський, С. Чавдаров.

Наголошуємо, що освіта дорослого населення – це, насамперед, спосіб життєдіяльності дорослої людини, в процесі якої дорослі розвивають свої здібності, і збагачують свої знання. Методологічні засоби та етапи становлення освіти дорослих розглядають і аналізують у своїх наукових працях і дослідженнях, такі українські вчені, як: Л. Вовк, Н. Ничкало, В. Кремень, О. Огієнко, В. Пуцов, Н. Протасова, О. Войтовська, Т. Шапочникова, В. Майборода, Т. Десятов, Л. Лук’янова, С. Гончаренко, Н. Падун, В. Кремень, С. Сисоєва, В. Астахова, І. Лікарчук, О. Аніщенко, В. Радкевич, Л. Сігаєва, Н. Авшенюк, Т. Сухенко, І. Луговий, С. Гончаренко, Ю. Чирва, Г. Лактіонова, Л. Пуховська, С. Батишев, І. Фольварочиний, В. Пуцов, Л. Березівська, О. Глузман, О. Пометун, В. Олійник, Н. Дем’яненко, С. Крисюк, Н. Падун, І. Зязюн, С. Болтівець, О. Лавриненко, Н. Гупан, І. Соколова, І. Аносов, М. Головатий, Л. Хоружа, Л. Сущенко, О. Шпортенко, В. Швидун.

Неперервна освіта дорослих стала основою трансформації освітніх систем провідних країн світу, дослідження соціо-культурного напрямку з цієї проблеми проводили вчені, які жили в різних соціо-культурних умовах, серед яких: Т. Александер, М. Ноулз, Р. Сміт, Д. Рікардо, О. Конт, Е. Дюркгейм, Ф. Джессал, М. Дюрко, Р. Турос, П. Шукла, Н. Ханса, І. Кендела, Д. Д’юї, П. Ленгранд, А. Роджерс, Ж. Лемер, Ф. Тейлор, А. Маслоу.

В їх наукових працях були висловлені ідеї спрямовані на необхідність розробки концепції, яка б теоретично обґрунтувала процес формування цілісної освітньої системи суспільства та їх філософський і суспільно-культурний напрямок.

Щоб відповісти і підкреслити цінності демократичного суспільства як гарантію розвитку “суспільства освічених людей”, освіта дорослих

зосереджує свій науковий і соціальний потенціал на вивчення таких дисциплін, як педагогіка, філософія, політологія, соціологія, література, етика, краєзнавство, історія, культурологія, правознавство, статистика, мистецтвознавство, правознавство. Освітнім поглядам людини її працелюбності, формуванню її духовної культури і життєвої позиції присвячується праця Готхольда Лесінга “Виховання людського роду” (1799).

В ній вперше з'являється термін “цивілізація”, який конкретизує результати освітньої діяльності людини, індивіда і колективної діяльності людської спільноти, а термін “культура” характеризує індивіда, виражає його освітньо-моральний стан. Цій проблемі, розвитку освітнього духу людини, її моральності, світогляду, соціального статусу присвячувалися праці відомих соціологів, філософів, істориків, таких як: О. Конт, Е. Берк, Г. Тард, Б. Паскаль, Г. Спенсер, М. Вебер, Дж. Локк, Є. Дюркгейм, Е. Фромм, Ж-Ж. Руссо, Т. Парсонс, К. Ясперс, Р. Арон, Д. Істон, І. Шумпетер, Ж. Сорель, К. Маркс, Г. Песталоцці, Е. Мейо, Р. Берне.

Доросла людина в сучасному соціумі вчиться на життєвому досвіді, постійно реалізуючи себе в системі соціально-трудових відносин. Розбудова сучасних освітніх систем, за визначенням професора В. Андрущенка: “...полягає у максимальному наближенні до міжнародних сучасних соціокультурних реалій та прогнозованого майбутнього, де важливу роль відіграє доросла, освічена особистість”, далі, наголошує дослідник “...нове суспільство покличе до життя новий тип особистості – толерантної, відкритої до демократично спілкування, яка не приймає насильства, приниження, потворних ідеологій, прагне реалізувати в усіх сферах своєї діяльності людські фундаментальні цінності” [1, с. 9].

Освітняни і педагоги, громадські діячі і політики, молодь і дорослі завжди прагнуть зрозуміти специфіку соціальних явищ у демократичному суспільстві, з'ясувати механізми соціальної інтеграції і взаємовпливу, намагаються зберегти культурні і філософські традиції для вирішення освітньої і національної проблеми “людина – суспільство – природа – Всесвіт”.

Важливим на сьогодні є не тільки суспільна необхідність забезпечення різних вікових категорій людей процесом навчання, а й те, що освіта дорослих застосовує науку педагогіку як практичну закономірність особистісного зростання дорослих для реалізації їх освітнього і професійного потенціалу. Відповідно до сучасних реалій можна стверджувати, що освіта дорослих, це підрозділ педагогіки, це субдисципліна андрагогіки, яка розкриває соціокультурні проблеми адаптації дорослої людини до суспільних перетворень, що відбуваються в державі. Саме в процесі спілкування і навчання дорослі розвивають свої здібності, збагачують свої знання, світогляд, переконання, обмінюються інформацією, поліпшують свою технічну і професійну компетентність. Дорослі як особи дієздатного і працездатного віку можуть вчитись у вечірній

школі, на заочних відділеннях різних факультетів у закладах середньої і вищої професійної освіти, можуть бути абітурієнтами інститутів підвищення кваліфікації, професійної перепідготовки, інституту післядипломної освіти, університетів знань для людей “третього віку”, нетрадиційних освітніх закладів “Університет без стін”, “школи штучного навчання”, закладів дистанційної освіти.

Людина від природи колективна і соціальна істота, яка несе в собі духовні цінності багатьох поколінь. Це підтверджується словами відомого філософа і соціолога К. Ясперса: “...істина є те, що нас сполучає і саме в комунікації істот, містяться витoki істини і правди. Людина оновлюється у спілкуванні, при обміні думками. Людина знаходить у світі іншу людину як єдину дійсність, з якою вона може об’єднатися в розумній довірі і соціальних взаєминах. На всіх шаблях спілкування і об’єднання людей – це супутники долі, люблячи знаходять шлях до істини який губиться в ізоляції і в замкнутій самотності”.

Академік Н. Г. Ничкало влучно зауважує, що “...поштовхом для створення теорії неперервної освіти, стала глобальна концепція єдності світу, згідно з якою всі структурні частини людської цивілізації тісно взаємопов’язані і взаємозумовлені. І саме Людина є найважливішою цінністю, найважливішою умовою і найпотужнішим “виробником” усього, що потрібно для життя на планеті Земля” [11, с. 10].

Дослідник Л. Б. Лук’янова наголошує, що “...розвиток неформальної освіти є вагомими закономірними чинником розбудови демократичних процесів в освіті. Вона є важливою складовою концепції неперервного навчання, що дає змогу дорослим людям набувати нові знання і уміння, формувати нові погляди й адаптуватися до постійних змін у соціальному середовищі” [10, с. 229].

На думку професора Л. Є. Сігаєвої, “...освіту дорослих слід розглядати як процес спрямований на реалізацію особистісних потреб дорослої людини з метою зміни якості та рівня її життя, з другого боку – як складну поліфункціональну систему, спрямовану на задоволення фундаментальних потреб людини в освіті, культурі, правового захисту, збереженні здоров’я, пристосування і адаптація до навколишнього світу” [17, с. 189].

Академік В. Г. Кремень щодо неперервної освіти зазначає, що “...багатоаспектність функцій і завдань післядипломної освіти, що реалізується відповідними навчальними закладами, актуалізується необхідність визначення концептуальних основ неперервного професійного навчання громадян, постійного оновлення напрямів, змісту і форм навчання дорослих, відповідно до потреб економічного та соціального розвитку України, до становлення демократичного суспільства” [8, с. 6].

Професор О. І. Огієнко звертає увагу на те, що ідея неперервної освіти тривалий час ототожнювалася з освітою дорослих і робить висновок, що “...неперервна освіта стала провідною характеристикою сучасної

цивілізації, а освіта дорослих її усвідомленою необхідністю” [22, с. 29].

Цікавою є думка професора О. В. Аніщенко, яка зазначає, що “...з 2012 р. розроблено багато національних проектів, які передбачають підготовку організаторів і педагогів навчання дорослих, зорієнтованих на діяльність у галузі освіти дорослих з різних напрямів формальної, неформальної, інформальної освіти, які здійснюватимуть навчання, консультування, організаційно – управлінські функції.

Професор Л. П. Вовк зазначає, що освіта дорослих в Україні розвивалась в органічному взаємозв'язку з соціокультурним розвитком країни, де саме освіта дорослих запроваджувалась як окремий напрямок суспільного життя та громадсько-педагогічної діяльності української інтелігенції.

Освіта дорослих, на думку Н. Г. Протасової, є нова галузь знань і науки, мета якої – це сприяння розвитку, збагачення цілісності особистості, це прояв самотності дорослої людини та актуалізація її прихованих здібностей.

Дослідник С. І. Болтівець наголошує, що “... в процесі освіти дорослих закріплюються пізнавальні процеси дорослої людини, які сприяють загальнокультурному, фаховому вдосконаленню, збереженню і зміцненню її психічного здоров'я” [22, с. 19].

У документах ЮНЕСКО, ще на початку 70-х рр.; була сформована мета освіти дорослих, що базується на комунікативній та гуманістичних функціях освіти. Зміст документу констатує: “...ми, перше за все, хочемо, – записано в Декларації “Про право на здобуття знань”, – дати всебічну освіту всім людям, усьому людству, а не якимось окремим особам, не обмеженому і, навіть не багатьом, а всім людям разом і окремо, молодим і старим, багатим і бідним, знатним і простим, чоловікам і жінкам – усім, щоб, нарешті, все представники роду людського могли стати освіченими людьми будь-якого віку, будь-якого соціального походження обох статей, у всіх країнах. Так само, як весь світ є школою всього роду людського від початку існування до самого кінця, так і все життя людське є школою для кожної людини від колиски до могили... Людині, в будь-якому віці, судилося навчатися, причому в неї мета навчання і є метою життя” [15, с. 31].

На сьогодні це визначення притаманне процесу модернізації національної освіти в Україні, яка характеризується поєднанням традицій, знань, інновацій, досвіду, що склалися у вітчизняній вищій школі, а також з новими ідеями, пов'язаними із входженням України в Європейський світовий освітній простір. При цьому Україна входить в цей простір зі своїми скарбами – досвідом людського розвитку, розвитком філософії, науки і техніки, культури, мистецтва, гуманістичними надбаннями своєї нації, що вказують на високий рівень духовності і цивілізованості суспільства.

Розвиток демократії і відстоювання громадянської позиції, широке залучення людини до системи суспільного і виробничого впорядкування,

активна життєва позиція дорослої людини, роблять неперервну освіту вирішальними чинником соціально-економічного прогресу. Всі ці позитивні зміни кардинально змінюють умови розвитку особистості на всіх етапах її життєвого і професійного шляху.

Цінність держави завжди характеризується цінністю її громадян, тому доросла людина як суспільно-соціальна істота в процесі навчання і засвоєння нових знань є аксіологічною домінантою, яка лежить в основі культурного буття, політики, соціології, релігієзнавства, права.

Таким чином, доросла людина, яка вчиться і хоче набути знань, – буде корисна для свого суспільства, оточуючого соціуму, своєї сім'ї.

У процесі професійної самореалізації, теоретичні знання та їх практичне застосування в житті виступають засобом регуляції практично значущих для дорослих людей рішень.

Таким чином, нові вимоги часу і життя, новий філософський підхід до самоорганізації і самоосвіти, соціально-економічні реформи, потреби людського життя, педагогічні і соціокультурні інновації змушують кожного з нас постійно навчатися, насичуватися знаннями, інформацією, життєвим досвідом, а також підвищувати свій професійний і самодостатній рівень.

Аналізуючи філософський підхід до освіти в житті дорослої людини, професор Л. Є. Сігаєва зазначає, що "...традиційна роль освіти – навчити людину задовольняти свої потреби, а в ієрархії демократичних і соціальних цінностей, дати людині можливість, за допомогою освіти, самоосвіти і придбаних знань самостійно формувати політичні, економічні, природні, культурні складові свого середовища" [16, с. 312].

Побажання на перспективу. В Україні треба узаконити інституалізацію системи освіти дорослих, як самостійну пріоритетну сферу.

Треба забезпечити фінансування системи освіти дорослих з держбюджету, бізнесових структур, суспільних фондів і організацій.

Відсутня в Україні і система підготовки педагогів – андрагогів. За кордоном контингент педагогів – андрагогів – осіб, що працюють з дорослими, які навчаються, окрім, викладачів, складають: консультанти, комунікатори, педагог – менеджер, психологи, т'ютори, управлінців, робітники інформаційних служб, організатори навчання дорослих людей на виробництві. Обов'язково треба Міністерству освіти і науки розробити навчальні програми для підготовки педагогів – просвітників для роботи з дорослими у форматі формальної, неформальної, інформальної освіти.

Також, розробити, програми для вищих навчальних закладів за спеціальністю "Андрагогіка", ввести професію "педагог – андрагог" до педагогічних професій, розробити і затвердити пакет науково – методичного забезпечення для підготовки педагогів – андрагогів. На жаль, в Україні у процесі навчання дорослих, застосовуються традиційні технології навчання, які розроблені на основі досвіду навчання студентів, а не дорослих. Вся вітчизняна система освіти повна відповідати сучасному

рівню, і тому потрібно адміністративно – управлінському центру затвердити взаємодію основних ланок освіти: базова, вища освіта, післядипломна, курсове підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів, аспірантура, докторантура, освіта дорослих. Необхідно створювати “Центри професійної реабілітації”, створювати нові форми неформального навчання дорослих, а саме: віртуальний коледж, курси Інтернет – додатків для дорослих, краєзнавчі гуртки, суспільні коледжі по підготовці фермерів, електронні курси знань, курси іноземної мови, курси екскурсиводів, краєзнавчі гуртки по місту, курси волонтерів для роботи з населенням, школи професійної підготовки, початкові курси медсестер, факультети “університетів для третього віку”.

Для майбутніх педагогів – андрогогів створити такі обов’язкові для засвоєння предмети: “Вступ до соціальної роботи”, “педагогіка і психологія дорослих”, “індивідуальне консультування”, “групова робота”, “робота в громаді”, “мораль людини”, “соціальний захист населення”, “Професійна освіта”, “Психологічні можливості людини”, “Україна і Європа”, “Людина і світ”, “Культура спілкування”, “Світ навколо нас”, “Біологічні можливості людини”, “Соціальні перспективи людини і суспільства”, “Я і Україна”, “Наукові дослідження в педагогіці”, “Передовий педагогічний досвід”, “Транскультурне медсестринство” “Загальноєвропейський ринок праці”, “Професійна культура і етика”.

Висновок. Підсумовуючи вищесказане, наголошуємо, що освіта дорослих, як частина загальнопедагогічного процесу і соціальне явище, утворює відповідну систему координат, у якій відбувається процес гармонізації і збереження здоров’я і активності дорослої людини.

Потрібно утвердження світоглядної позиції дорослої людини, філософського підходу до процесу навчання, професійного зростання, самовизначення, самоосвіти як базису для збереження самої себе, де пріоритетною темою для проведення наукових і соціологічних досліджень, конференцій, конгресів тренінгів, семінарів психолого-педагогічних досліджень, буде доросла людина з активною життєвою позицією і життєвим досвідом.

Реалії сьогодення, прагнення до миру і дружби між народами і націями довели, що тільки демократичне суспільство та людська громадянська позиція, свідомість, які засновані на духовних і моральних цінностях, допомагають зберегтися дорослій людині в її життєвому просторі, допомагають особистому розвитку, зберігають її життєвий, творчий і професійний потенціал.

Використана література:

1. Десятов Т. М. Сучасне наукове бачення неперервної освіти: стратегія розвитку у масштабах геополітичних регіонів / Т. М. Десятов // Неперервна професійна освіта. – 2002. – Вип. № 2. – С. 11-13.

2. Пуцов В. І. Освіта дорослих: проблеми теорії та практики / В. І. Пуцов // Обрії. – 2010. – № (30). – С. 33-34.
3. Добринская Е. И. Образование взрослых в культурологическом измерении / Е. И. Добринская // В диапазоне гуманитарного знания: Сборник к 80-летию профессора М. С. Кагана. Серия “Мыслители”; Вып. № 4. – СПб. : Санкт-Петербургское философское общество, 2001.
4. Сисоєва С. О. Освіта дорослих: технологічний аспект / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія, практика : наук.-метод. журнал – Київ, 2004. – Вип № 11. – Ч. І. – С. 9-12.
5. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія / В. Г. Кремень, В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн та ін.; Ін-тут пед. і псих. проф. освіти АПН України. – К. : Наукова думка, 2003. – 852 с.
6. Войтовська О. М. Сучасні проблеми та тенденції розвитку освіти дорослих в системі неперервної освіти / О. М. Войтовська // Наукові записки : [збірник наукових статей] / Мін-во освіти і науки України, Націон. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. № 122. – 274 с. (Серія педагогічні та історичні науки).
7. Кремень В. Г. Освіта в структурі цивілізаційних змін / В. Г. Кремень // Освіта. – № 4. – 2010. – С. 4-6.
8. Лук'янова Л. Б. Провідні особливості навчання дорослих / Л. Б. Лук'янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспектива : [збірник наук. праць ; (редкол. Л. Б. Лук'янова (голова) та інші) ; Ін-тут пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ : Ніжин, 2012. – Вип. № 4. – 228 с.
9. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журнал. – 2001. – № 1. – С. 9-2.
10. Сігаєва Л. О, Мартіросян О. І. Етапи розвитку освіти дорослих за радянські часи: теоретичний аспект / Л. Є. Сігаєва, О. І. Мартіросян // Педагогічний процес: теорія і практика. – Київ : “ЕКМО”. – № 1. – 2007.
11. Мартіросян О. І. Роль освіти дорослих у збереженні цінностей демократичного суспільства / О. І. Мартіросян // Наукові записки : [збірник наукових статей] ; Мін-во освіти і науки України, Націон. пед. універс. ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. № 120. – 290 с. (Серія педагогічні та історичні науки). – С. 121-127.
12. Мартіросян О. І. Перспектива розвитку освіти дорослих у контексті європейської інтеграції / О. І. Мартіросян // Педагогічний процес: теорія і практика : [збірник наукових праць]. – Київ : Вид-во “ЕКМО”, 2007. – Вип. № 4. – 234 с.
13. Мартіросян О. І. Неперервна освіта як чинник професійного зростання дорослих: теорія, досвід, перспективи : [збірник наукових праць] / редкол. Л. Б. Лук'янова (голова) та ін.; Ін-тут педаг. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ : Єдельвейс, 2012. – Вип № 5. – 306 с.
14. Сагун І. Т. Неперервна освіта як засіб соціальної адаптації до “третього віку” / І. Т. Сагун // Вісник Черкаського університету. Серія “Педагогічні науки”: [збірник наук. праць]. – Черкаси, 2011. – Вип. № 203. – 298 с.
15. Сігаєва Л. Є. Концепція розвитку освіти дорослих в Україні / Інс-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; укл. Л. Є. Сігаєва. – Київ : Вид-во “ЕКМО”, 2009. – 44 с.
16. Сігаєва Л. Є. Розвиток освіти дорослих в Україні (др. пол ХХ стол. – поч. ХХІ ст.): монографія / за ред. С. О. Сисоєвої; Ін-тут пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ : ТОВ вид-во “ЕКМО”, 2010. – 420 с.
17. Подобед В. И. Образование взрослых: метадологический аспект / В. И. Подобед, В. В. Горникова // Педагогика. – 2003. – № 7.
18. Фольварочний І. В. Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні та країнах Європейського Союзу / І. В. Фольварочний // Наукові записки : [збірник наукових статей] ; Мін-во освіти науки України. (Серія “Педагогіка”), Вип. № 2. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – С. 14-18.
19. Освіта дорослих: термінологічний словник / Л. Лук'янова, О. Аніщенко. – Київ ; Ніжин : Видавець Лисенко М. М., 2014. – 125 с.
20. Болтівець С. І. Пріоритетні напрямки освіти дорослих на матеріалах ЮНЕСКО / С. І. Болтівець, Л. Є. Сігаєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науково-методичний журнал. – Київ, 2003. – Вип. № 3. – С. 18-21.
21. Огієнко О. І. Андрагогічний підхід у неперервній освіті дорослих: методичні рекомендації / О. І. Огієнко. – Київ : Суми : Сумський ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – 40 с.

22. Шаронова Н. А. Непрерывное образование в контексте формирования новой образовательной парадигмы / Н. А. Шаронова // Ученые записки Харьковского гуманитарного института "Народная украинская академия", 2001. – Т. 7. – С. 124-129.

References:

1. Desiatov T. M. Suchasne naukove bachennia neperervnoi osvity: stratehiia rozvytku u masshtabakh heopolitychnykh rehioniv / T. M. Desiatov // Neperervna profesiina osvita. – 2002. – Vyp. № 2. – S. 11-13.
2. Putsov V. I. Osvita doroslykh: problemy teorii ta praktyky / V. I. Putsov // Obrii. – 2010. – № (30). – S. 33-34.
3. Dobrinskaya Ye. I. Obrazovanie vzroslykh v kulturologicheskom izmerenii / Ye. I. Dobrinskaya // V diapazone humanitarnogo znaniya : Sbornik k 80-letiyu professora M. S. Kagana. Seriya "Mysliteli"; Vyp. № 4. – SPb. : Sankt-Peterburgskoe filosofskoe obshchestvo, 2001.
4. Sysoieva S. O. Osvita doroslykh: tekhnolohichniy aspekt / S. O. Sysoieva // Neperervna profesiina osvita: teoriia, praktyka : nauk.-metod. zhurnal. – Kyiv, 2004. – Vyp № 11. – Ch. I. – S. 9-12.
5. Neperervna profesiina osvita: filosofiia, pedahohichni paradyhmy, prohnaz : monohrafiia / V. H. Kremen, V. P. Andrushchenko, I. A. Ziaziun ta in. ; In-tut ped. i psyk. prof. osvity APN Ukrainy. – K. : Naukova dumka, 2003. – 852 s.
6. Voitovska O. M. Suchasni problemy ta tendentsii rozvytku osvity doroslykh v systemi neperervnoi osvity / O. M. Voitovska // Naukovi zapysky : zbirnyk naukovykh statei / Min-vo osvity i nauky Ukrainy., Natsion. ped. un-t im. M. P. Drahomanova ; Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2014. – Vyp. № 122. – 274 s. (Seriia pedahohichni ta istorychni nauky).
7. Kremen V. H. Osvita v strukturі tsyvilizatsiinykh zmin / V. H. Kremen // Osvita. – № 4. – 2010. – S. 4-6.
8. Lukianova L. B. Providni osoblyvosti navchannia doroslykh / L. B. Lukianova // Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyva : zbirnyk nauk. prats ; (redkol. L. B. Lukianova (holova) ta inshi ; In-tut ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy. – K. : Nizhyn, 2012. – Vyp. № 4. – 228 s.
9. Nychkalo N. H. Neperervna profesiina osvita yak filosofska ta pedahohichna katehoriia / N. H. Nychkalo // Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka : nauk.-metod. zhurnal. – 2001. – № 1. – S. 9-2.
10. Sihaieva L. O. Etapy rozvytku osvity doroslykh za radianski chasy: teoretychnyi aspekt / L. Ye. Sihaieva, O. I. Martirosian // Pedahohichniy protses: teoriia i praktyka. – Kyiv : "EKMO". – № 1. – 2007.
11. Martirosian O. I. Rol osvity doroslykh u zberezhenni tsinnosti demokratychnoho suspilstva / O. I. Martirosian // Naukovi zapysky : zbirnyk naukovykh statei ; Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Natsion. ped. univers. im. M. P. Drahomanova, 2014. – Vyp. № 120. – 290 s. (Seriia pedahohichni ta istorychni nauky). – S. 121-127.
12. Martirosian O. I. Perspektyva rozvytku osvity doroslykh u konteksti yevropeiskoi intehratsii / O. I. Martirosian // Pedahohichniy protses: teoriia i praktyka : zbirnyk naukovykh prats. – K. : Vyd-vo "EKMO", 2007. – Vyp. № 4. – 234 s.
13. Martirosian O. I. Neperervna osvita yak chynnyk profesiinoho zrostantia doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy : zbirnyk naukovykh prats / redkol. L. B. Lukianova (holova) ta in. ; In-tut pedah. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy. – K. : Yedelveis, 2012. – Vyp № 5. – 306 s.
14. Sahun I. T. Neperervna osvita yak zasib sotsialnoi adaptatsii do "tretoho viku" / I. T. Sahun // Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya "Pedahohichni nauky": zbirnyk nauk. prats. – Cherkasy, 2011. – Vyp. № 203. – 298 s.
15. Sihaieva L. Ye. Kontsepsiia rozvytku osvity doroslykh v Ukraini / Ins-t ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy ; ukl. L. Ye. Sihaieva. – K. : Vyd-vo "EKMO", 2009. – 44 s.
16. Sihaieva L. Ye. Rozvytok osvity doroslykh v Ukraini (dr. pol XX stol. – poch. XXI st.) : monohrafiia / za red. S. O. Sysoievoi ; In-tut ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy. – K. : TOV vyd-vo "EKMO", 2010. – 420 s.
17. Podobed V. I. Obrazovanie vzroslykh: metodologicheskiiy aspekt / V. I. Podobed, V. V. Gornikova // Pedagogika. – 2003. – № 7.
18. Folvarochnyi I. V. Tendentsii rozvytku osvity doroslykh v Ukraini ta krainakh Yevropeiskoho Soiuzu / I. V. Folvarochnyi // Naukovi zapysky : zbirnyk naukovykh statei ; Min-vo osvity nauky Ukrainy. (Seriia "Pedahohika"), Vyp № 2. – K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2009. – S. 14-18
19. Osvita doroslykh: terminolohichniy slovnyk / L. Lukianova, O. Anishchenko. – K. ; Nizhyn : Vydavets Lysenko M. M., 2014. – 125 s.

20. Boltivets S. I. Priorytetni napriamky osvity doroslykh na materialakh YuNESKO / S. I. Boltivets, L. Ye. Sihaieva // Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka : naukovy-metodychnyi zhurnal. – K., 2003. – Vyp. № 3. – S. 18-21.
21. Ohiienko O. I. Andrahohichniy pidkhid u neperervnii osviti doroslykh: metodychni rekomendatsii / O. I. Ohiienko. – K. : Cumy : Sumskyi DPU im. A. S. Makarenka, 2007. – 40 s.
22. Sharonova N. A. Nepreryvnoe obrazovanie v kontekste fomirovaniya novoy obrazovatelnoy paradigmy / N. A. Sharonova // Uchenye zapiski Kharkovskogo gumanitarnogo instituta “Narodnaya ukrainskaya akademiya”, 2001. – T. 7. – S. 124-129.

МАРТИРОСЯН Е. И., ПОРОШИНА В. Д., ЛАРИНА Е. О. Современные тенденции развития образования взрослых в системе непрерывного образования как основа самосохранения человека.

На основе историко-педагогических источников и культурно-педагогических исследований авторы в статье анализируют и акцентируют, что именно образование взрослых, а также их процесс обучения, новые методы в науке андрагогика являются основой для самосохранения личности взрослого человека, его знаний и профессионального опыта.

Авторы утверждают, что образование взрослых – это непрерывающийся процесс накопления знаний, профессионального и жизненного опыта, а также формирование активной жизненной позиции взрослого человека. На современном этапе жизни образование взрослых является социальным феноменом и социально-культурным явлением в обществе. И именно позиция взрослых формирует интеллект общества. Необходимое утверждение мировоззренческой позиции взрослого человека, философского подхода к процессу обучения, профессионального роста, самоопределения, самообразования как базиса для сохранения самого себя, где приоритетной темой для проведения научных и социологических исследований, конференций, конгрессов, тренингов, семинаров психолого-педагогических исследований будет взрослый человек с активной жизненной позицией и жизненным опытом.

Ключевые слова: обучающая среда, интеллект нации, гражданское общество, педагогические технологии, образование взрослых, самосохранение человека.

MARTIROSYAN O. I., POROSHINA V. D., LARINA O. O. Modern tendencies of the development of adult education of endless education as a guarantee of a person's self-preservation.

On the basis of historical-pedagogical sources and educational-sociological investigations the authors on the article analyze and assert that exactly the adult education, their study and new methods on a science andragogy is the guarantee of a grown – up person self – preservation, his knowledge and professional experience.

The authors claim that the education of adults is an endless process of knowledge and experience storage and formation of a life active position. The authors claim and prove that on a modern stage the adult education is a social phenomenon that forms society intellect. Necessary claim of world view position of the grown man, philosophical going near the process of studies, professional increase, self-determination, self-education as base for maintenance itself, where a priority theme for realization of scientific and sociological researches, conferences, congresses of training, seminars of psychological-pedagogical researches will be the grown man with active vital position and vital experience.

Keywords: study environment, nation intellect, citizen society, pedagogical technologies, adult education, endless education, person's self – preservation.